

Slaviša Orlović
Fakultet političkih nauka
Univerzitet u Beogradu

Primena Bolonjske deklaracije kroz izradu silabusa

Re-dizajniranje nastavnih predmeta/kurseva

Novi sistem visokog obrazovanja zahteva od nastavnika adaptaciju nastavnih programa. Ovo neminovno podrazumeva diverzifikovanje kako procesa nastave, tako i procesa ocenjivanja studenata. Kursevi postaju fleksibilniji, opterećenje studenata manje i kvantifikovano a na ispitu se smanjuje arbitrarnost nastavnika. Jedan od najvažnijih zadataka koji očekuje svakog nastavnika je da ukupne novine novog sistema primeni u izradi novih silabusa koji sadrže: relevantne informacije o kursu; način komuniciranja studenata i nastavnika; izbor obavezne i dopunske literature; kalendar izvođenja nastave; način ocenjivanja; i oblike izvođenja nastave.

Potpisivanjem Bolonjske deklaracije i usvajanjem novog Zakona o visokom obrazovanju, ova delatnost je postala deo međunarodnog i posebno Evropskog prostora visokog obrazovanja. U cilju unapređivanja mobilnosti i sposobnosti zapošljavanja unutar tog prostora zahteva se usklađivanje (kompatibilnost) i uporedivost (komparabilnost) sistema visokog obrazovanja. Akademski programi i zvanja moraju biti razumljivi i uporedivi. Kursevi postaju kraći (uglavnom jednosemestralni), fleksibilniji i podložni izboru i ocenjivanju od strane studenata. Sve to zahteva od nastavnog osoblja temeljno usklađivanje – dizajniranje novih i redizajniranje postojećih predmeta (kurseva), prilagođavanje evropskim i svetskim iskustvima, potrebama tržišta i preferencama studenata. Ovo neminovno podrazumeva diverzifikovanje kako procesa nastave, tako i procesa utvrđivanja znanja (ocenjivanja studenata). Umesto dominirajućeg *ex cathedra* oblika nastave, kampanjskog rada studenata i samo završnog, najčešće usmenog ispita, sada se zahteva više raznovrsno i interaktivno izvođenje nastave. Svrha je sticanje znanja i neophodnih veština (ishoda učenja) a ne samo polaganje ispita. Kursevi postaju fleksibilniji, opterećenje studenata manje i kvantifikovano a na ispitu se smanjuje

arbitrarnost nastavnika. Jedan od najvažnijih zadataka koji očekuje svakog nastavnika je da ukupne novine novog sistema primeni (implementira) u izradi novih silabusa (nastavnih programa svojih predmeta).

Bolonjska deklaracija i novi Zakon o visokom obrazovanju. Reforma visokog obrazovanja u Evropi zasniva se na principima koji su sadržani u Bolonjskoj deklaraciji koju su 19. juna 1999. godine usvojili ministri obrazovanja 29 evropskih zemalja. Države potpisnice su se obavezale da izmene zakone o visokom obrazovanju i usaglaise ih sa ovim usvojenim principima (Turajlić et al, 2004:41). Srbija je zvanično primljena u Bolonjski proces na Konferenciji ministara obrazovanja održanoj u Berlinu, 18. septembra 2003. godine. Bolonjska deklaracija se oslanja na Sorbonsku deklaraciju koju su u maju 1998. godine potpisali ministri obrazovanja Francuske, Nemačke, Italije i Velike Britanije. Takođe, njoj je prethodila *Magna Charta Universitatum*, prihvaćena od strane rektora evropskih univerziteta okupljenih na proslavi 900 godina Univerziteta u Bolonji, 18. septembra 1989. Drugi skup ministara prosvete nakon potpisivanja Bolonjske deklaracije održan je 18-19 maja 2001. godine u Pragu, a zatim i septembra 2003. godine u Berlinu. Na ovim konferencijama usvojeni su Praški i Belinski komionikei. Deklaracija govori o stvaranju „Evropskog prostora (zone) visokog obrazovanja“ (RHEA - *European Higher Education Area*) i Evropskog istraživačkog prostora, (ERA – *European Research Area*). U međuvremenu je još desetak zemalja pristupilo ovom procesu u koji su uključeni i Evropska komisija, Evropska asocijacija univerziteta (EUA - *European University Association*), Savet Evrope, Nacionalne studentske unije Evrope (ESIB - *The National Union of Students in Europe*) i Evropska asocijacija institucija visokog obrazovanja (EURASHE - *European Association of Institutions of Higher Education*), kao ključni partneri koji podržavaju ovaj proces.

Ovaj proces je predviđen da traje do 2010. godine, kada bi sistemi visokog obrazovanja trebalo da budu konvergentni, uz očuvanje nacionalnih, kulturnih i jezičkih specifičnosti. Kako piše u Bolonjskoj deklaraciji: „Vitalnost i efikasnost svake

civilizacije može se meriti stepenom privlačnosti koji njena kultura ima u odnosu na druge zemlje¹.

Bolonjski principi. Bolonjski proces se oslanja na sledeće principe: Povećanje efikasnosti, uvođenje trostepenog sistema studija, harmonizacija sistema visokog obrazovanja, što zahteva usklađivanje i uporedivost sistema visokog obrazovanja kako u zemlji, tako i prema spolja, uspostavljanje relevantnosti studijskih programa imajući u vidu nacionalne potrebe i zahteve tržišta, povećavanje i unapređivanje mobilnosti i sposobnosti zapošljavanja unutar tog prostora, akademski programi i zvanja moraju biti razumljivi i uporedivi, uključivanje studenata kao partnera u proces obrazovanja, koji je u centru obrazovnog procesa. Trostepeno obrazovanje ogleda se u vidu osnovnih akademskih, diplomskih akademskih (magistarskih) i doktorskih studija (3+2+3 ili 4+1+3). To znači da će tokom reformi biti ujednačeni i usklađeni akademski stepeni (diploma, magistratura, doktorat), uvođenjem Evropskog sistema prenosa bodova (ECTS), internim i eksternim vrednovanjem (evaluacija). Mobilnost, odnosno pokretljivost se odnosi ne samo na one koji su stekli diplomu, već i na one koji još uvek studiraju, kao i na nastavnike i istraživače. Iz tih razloga ne samo diplome, već i semestri moraju biti prevodivi. Prevodivost se postiže uviđenjem Evropskog sistema prenosa bodova ESPB (ECTS - *European Credit Transfer System*).

Evropski sistem prenosa bodova ESPB. Osnovni preduslov za stvaranje otvorenog evropskog obrazovnog prostora je priznavanje studiranja i diploma. ECTS obezbeđuje „univerzalan sistem za komunikaciju između akademskih institucija“, drugim rečima, „transparentnost u odnosu na druge obrazovne sisteme, tržište rada i studente, i omogućava efikasnu pokretljivost studenata i profesora na nivou Evrope.“ (Marinković-Nedučin, Predrag Lazetić, 2002: 11). Ovaj sistem omogućava lakšu prepoznatljivost i poređenje različitih obrazovnih programa na univerzitetima i drugim visokoobrazovnim institucijama u zemljama Evrope, jer: „ECTS gradi mostove među institucijama i time širi mogućnost izbora za studente“ (Marinković-Nedučin, Lazetić, 2002: 11). Sistem je zasnovan na bodovima koji izražavaju opterećenje studenta u savlađivanju određenog programa studija. ESPB bodovi (ili krediti) predstavljaju ključni element za procenu

¹ Deo Bolonjske deklaracije, koja se u prevodu na naš jezik može naći u *Evropski univerzitet 2010?*, (2001), Priredili: Srbijanka Turajlić, Staša Babić i Zoran Milutinović, AAOM, Beograd i u *Visoko obrazovanje u Srbiji, Reforma i prednacrt zakona*, (2004), AAOM, Beograd

ukupnog opterećenja studenata prilikom savlađivanja studijskog programa. Ovi bodovi predstavljaju celokupan rad studenta, a ne samo vreme provedeno u nastavi. Jedna akademska godina nosi 60 bodova, jedan semestar 30, a trimestar 20 bodova. Osnovno polazište je da student tokom studija (kao i svaki drugi radnik) ima ne više od 8 sati dnevno, 5 dana nedeljno, odnosno ukupno 40 sati nedeljno (18 isto). Ako se prihvati prosek od 40 radnih nedelja godišnje i opterećenje od 40 sati nedeljno, onda se dobija ukupno 1600 radnih sati aktivnosti studenata tokom jedne školske godine. Obzirom da školska godina nosi 60 bodova, jedan bod predstavlja između 25 i 29 radnih sati (zavisno od broja radnih nedelja u školskoj godini). Krediti se dodeljiju kursevima (predmetima), ali i drugim oblicima savladavanja predviđenog programa studiranja (seminari, projekti, ispiti, rad na terenu, disertacije,..). ESPB bodovi odražavaju kvantitativno merilo opterećenja studenata. Zasnovan je na količini rada koju svaki kurs zahteva u odnosu na ukupnu količinu rada neophodnog da se završi cela akademska godina na datoj instituciji, što znači: nastava, praktični ili laboratorijski rad, seminari, konsultacije, praksa i učenje – u biblioteci ili kod kuće – i ispiti ili druge vrste provere znanja. ESPB je, dakle, zasnovan na celokupnom studentskom radu, a ne samo na radu u kontaktu sa nastavnikom. ESPB bod je relativna jedinica mere. On pokazuje koliko uloženog rada zahteva određeni kurs u okviru institucije ili odseka koji raspoređuje bodove.

Pravilo je da je za dobijanje zvanja diplomiranog stručnjaka (završetka studija) student obavezan da sakupi 240 bodova, a za dobijanje zvanja magistra dodatnih 60 (ako je prethodno osvojeno 240 ili dodatnih 120, ako je prethodno osvojeno 180 kredita).

Iako je nastao prvenstveno da bi olakšao prelazak studenata iz visokoobrazovne institucije jedne države u visokoobrazovnu instituciju druge države, ESPB je svoju primenu našao i u omogućavanju mobilnosti studenata između različitih institucija unutar iste države, pa čak i unutar jedne iste visokoobrazovne institucije (sa odseka na odsek, smer na smer i slično).

Postoji niz prednosti koje proizilaze iz uspešne primene ESPB kod nas (Vujačić, Komnenović 2005:97): započinje se sistemska reforma visokog obrazovanja u skladu sa savremenim trendovima u svetu; stvara se osnova za razvoj novih modela nastave (multidisciplinarnost, interaktivnost), kao i novih struktura studija; studijski programi su jasni i uporedivi sa drugima za sve studente (domaće i strane), kao i druge zainteresovane

(profesore, asistente, poslodavce, itd.); omogućava se bolja organizacija postojećih studijskih programa i stvaranje novih; podstiče se konkurentnost u odnosu na druge institucije u zemlji i Evropi; otvaraju se mogućnosti za učestvovanje u različitim reformskim projektima pokrenutim i/ili organizovanim od strane različitih evropskih institucija.

U izradi nastavnih planova (curikuluma) i nastavnih programa (silabusa) neophodno je poći od činjenice da svaka aktivnost studenta ulazi u ukupno opterećenje, te treba voditi računa da zahtevi koji se postavljaju pred studente budu ostvarivi. Pri proceni realnog opterećenja studenta treba poći od opštih pravila, dobijenih na osnovu iskustva u primeni ESPB u zemljama EU:

- Student nižih godina fakulteta (prva i druga) može da pročita 4-5 strana u jednom satu (mada, naše iskustvo govori da je ovaj broj strana veći – 6-7, te se može primeniti ovaj drugi princip). Ovo se odnosi i na pripremu usmenog ili pismenog ispita, kao i na pripremu pismenog rada (npr. seminarski rad). Ovo pravilo važi ukoliko materijal za čitanje nije previše sabijen i (ili) komplikovan – za složenije tekstove broj strana po satu je manji;

- Za studente viših godina broj strana po satu je 6-7 (i ovde naše iskustvo ide u prilog većem broju strana – 8-10);

- Za pisanje jedne strane pismenog rada utroši se vremena koliko i za čitanje 50 strana teksta, pod pretpostavkom da se čitaju uobičajene monografije i naučni tekstovi i članci.

Važno je naglasiti da se u okviru neke institucije kurs može organizovati sa različitim raspodelom sati za predavanja, vežbe, konsultacije, učenje pre ispita, konsultacije, pripreme za nastavu i učenje.

Diverzifikovanje procesa nastave. Umesto dominirajućeg *ex cathedra* oblika nastave, kampanjskog rada studenata i samo završnog-najčešće usmenog ispita, sada se zahteva raznovrsnije izvođenje nastave. Zahteva se veća interaktivnost nastavnika i studenata (razgovor, rasprave, rešavanje problema, sučeljavanje različitih argumenata, vežbe). U procesu izvođenja nastave sve više se koriste audio-vizuelna sredstva; grafoskop, powerpoint i drugo. Očekuje se lična kreativnost nastavnika u nastavi.

Diverzifikacija načina ispitivanja. Ispit prožima sve oblike rada studenata tokom godine a ne samo završni odgovor. To su pismeni (testovi, eseji, kolokvijumi, seminarski radovi, prikaz knjige) i usmeni ispit (seminari, vežbe, debate, diskusije, mozgalice), ogledi, eksperimenti i slično.

Ciljevi studija. Krajnji rezultat nastavnog procesa podrazumeva sticanje znanja, analitičkih veština, praktičnih veština i sl. Ciljevi studija, uz sticanje znanja, sve više postaju i otkrivanje istine, prikupljanje informacija, analitičnost, kritičko mišljenje, teorijsko razumevanje činjenica (empirije), sposobnost mišljenja, praktično osposobljavanje i prezentacija radova i istraživanja.

Svrha inovacija u nastavi. Svrha ovog novog procesa je i povedanje efikasnosti studija. Zato kursevi postaju fleksibilniji, opterećenje studenata manje i kvantifikovano a na ispitu se smanjuje arbitrnost nastavnika.

Kako se to odražava na kureseve (predmete). Pojedinačni predmeti (kursevi) reflektuju gotovo sve principe Bolonjskog procesa. Od nastavnog osoblja se zahteva temeljno usklađivanje – dizajniranje novih i redizajniranje postojećih predmeta (kurseva). Prikaz pojedinačnog predmeta je ključni deo ukupne informacije o određenom departmanu, odseku ili profilu. Novim sistemom, kursevi postaju kraći (uglavnom jednosemestralni), fleksibilniji i podložni izboru i ocenjivanju od strane studenata. To zahteva prilagođavanje evropskim i svetskim iskustvima, kao i potrebama tržišta i preferencama studenata.

Primena (implementacija) Bolonjskih principa u izradi novih silabusa. Silabusi (nastavni programi pojedinačnih predmeta) sadrže: sve relevantne informacije o nastavnom predmetu (kursu) i odgovarajuću identifikaciju predmeta ili šifru, status kursa, da li je obavezni ili izborni; ime nastavnika i saradnika na predmetu i način komuniciranja studenata i nastavnika; izbor obavezne i dopunske literature; dužinu trajanja i kalendar izvođenja nastave; način ocenjivanja i polaganja ispita; i metode i oblike izvođenja nastave (Hadžibegović 2005:90).

Osnovne informacije o nastavnom predmetu (kursu)

Kratak opis programa mora biti razumljiv i omogućiti studentima upoznavanje i opredeljivanja. On sadrži i procenu nivoa predmeta i potrebu prethodnih znanja.

- Naziv kursa, status kursa, u kom je semestru i na koj godini studija

- Broj sati u semestru (45, 30) ili
- Broj bodova prema ESPB (ECTS) 2P+2V/6ECTS
- Ime nastavnika i asistenta koji izvode nastavu
- Lokacija izvođenja nastave (učionica, seminar, amfiteatar, br.)
- Vreme održavanja predavanja, vežbi
- Cilj koji se želi ostvariti na nastavi tog predmeta

Način komuniciranja između studenata i nastavnika

- Broj sobe, kabineta gde se izvode konsultacije
- Tačno vreme kada je nastavnik (asistent) dostupan studentu – vreme konsultacija
- Broj telefona u sobi – kabinetu
- Adresa elektronske pošte
- Način zakazivanja susreta koji su duži od 5 minuta

Popis obavezne i dostupne literature

- Ograničiti na jedan-dva obavezna udžbenika
- Jedan-dva priručnika za vežbe i
- Popis najviše pet jedinica šire literature
- Naznačiti izdavača, godinu izdanja i po mogućnosti i gde se može nabaviti
- Navesti koliko se primeraka nalazi u univerzitetskoj/fakultetskoj biblioteci
- Predložena literatura treba podržavati sadržaj predmeta
- Informacije o dostupnosti elektronskih verzija sa tačnom adresom portala

Kalendar izvođenja nastave

- Tačan sedmični/nedeljni raspored odvijanja nastave za ceo semestar
- Teme za pojedine nedelje
- Koji delovi literature se koriste za pojedina predavanja

Način ocenjivanja

- Učešće na predavanjima i vežbama, npr. 5%
- Seminarski radovi, npr. 20%
- Test, npr. 30%
- Završni ispit, npr. 40%

Napomena: Po Zakonu, predispitne obaveze učestvuju sa najmanje 30 a najviše 70 poena.²

Oblici izvođenja nastave

- Predavanja
- Rasprava sa aktivnim učešćem studenata
- Timski rad
- Rad na terenu
- Istraživački projekat
- Razgovarati sa studentima koji oblik rada preferiraju

Pravila ponašanja

- Vreme ulaska nakon nastavnika
- Način pravdanja izostanka sa nastave
- Predvideti sankcije
- Obaveštenja o rezultatima radnih i ispitnih zadataka (korišćenje oglasnih tabli)
- Raspored i kalendar nekih važnih događaja koji su u vezi sa sadržajem predmeta

Otežavajuće okolnosti i prepreke. Primena Bolonjskih principa ima nekoliko otežavajućih okolnosti i potencijalnih prepreka. Prvo, primena novog Zakona o visokom obrazovanju je započela u atmosferi izvesne rezerve i „strahova“, pre svega od strane konzervativnijih struktura u okviru univerzitetske zajednice. To je strah od novog, i strah od promena. Jedan broj univerzitetskih nastavnika pokazuje nedostatak želje da menja ustaljeni način rada i svoje navike. Druga vrsta problema je materijalne prirode. Tu spadaju nizak standard (primanja) nastavnika, nedostatak adekvatne opreme i prostora. Treća vrsta problema proizilazi iz velikog broja studenata i velikih grupa u kojima je teško organizovati nastavu u skladu sa Bolonjskim principima. Četvrta grupa problema proizilazi iz nedostataka adekvatne osnovne i šire literature i odsustvo etabliranih udžbenika na srpskom jeziku. Sa ovim u vezi je i neuređena oblast zaštite autorskih prava univerzitetskih prava.

Postupak akreditacije. U narednom periodu od tri godine sve visokoškolske ustanove će proći proceduru akreditacije. Komisija za akreditaciju utvrdila je predlog

² Zakon o visokom obrazovanju, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 76/05

standarda za akreditaciju svih državnih i privatnih visokoškolskih ustanova i studijskih programa. Izdvajaju se četiri grupe standarda za: ustanove, studijske programe, proveru kvaliteta i za samovrednovanje. To znači da svi fakulteti koji žele da dobiju akreditaciju moraju da ispune standarde, pre svega u pogledu nastavnog kadra, prostora, opreme i programa, inače gube dozvolu za rad. Ceo postupak akreditacije za državne i za privatne fakultete trebalo bi da se završi u naredne dve do tri godine. Akreditaciju će morati da dobiju i studijski programi. Utvrđeni su sledeći standardi koje treba ispuniti: Od ukupnog broja nastavnika, najmanje 70 odsto njih mora biti u stalnom radnom odnosu sa punim radnim vremenom; Ustanova mora obezbediti uslove za naučno i umetničko usavršavanje nastavnika; Broj studenata koji se upisuju mora biti usklađen sa kadrovskim, prostornim i tehničkim mogućnostima; Visokoškolska ustanova mora da obezbedi dva kvadrata prostora po studentu; Svi moraju imati amfiteatre, učionice, laboratorije, biblioteku i čitaonicu, prostor za administrativne poslove i dve kancelarije za studentsku službu; Objekti moraju imati građevinsku i upotrebnu dozvolu; Ukoliko objekti nisu u vlasništvu visokoškolske ustanove, moraju imati zakup najmanje na pet godina; Mora postojati najmanje jedna informatička učionica sa 20 računara; U biblioteci mora biti najmanje 1.000 udžbenika iz kojih se izvodi nastavni process.

Zaključak. Promenama nisu izloženi samo univerziteti u tranzicionim društvima. U svom autorskom tekstu pod nazivom *Evropski univerziteti - renesansa ili opadanje?*, Ralf Darendorf (Darendorf 2006), smatra da je evropskim univerzitetima nužno menjanje u pravcu veće raznolikosti umesto današnje tradicionalnosti; u podsticaje za uspeh univerziteta, što implicira potrebu da se njihove ambicije postave na viši nivo; u manje birokratije i više slobode i odgovornosti; u iznad svega, adekvatnije finansiranje koje će evropske univerzitete približiti američkom nivou od 2,6 odsto bruto nacionalnog proizvoda, a koje sada u proseku iznosi manje od polovine tog iznosa. Ove ocene se na Srbije odnose na kvadrat. Po Darendorfu, jedna od najvećih komparativnih snaga američkih univerziteta leži u prirodi ljudskih odnosa: „Predavači se prema svom poslu odnose ozbiljno. Oni se više angažuju sa studentima, umesto da željno iščekuju prekide u nastavi i praznike da bi se bavili sopstvenim projektima. Oni su stvarni univerzitetski nastavnici, a ne ljudi koji povezuju "jedinstvo poučavanja i istraživanja" kako bi se koncentrisali na istraživačke teme i nadaju se da će podučavanje samo o sebi voditi

računa“. U Americi, podseća na ovaj autor, ljudi međusobno razgovaraju kao kolege. To je ono što doktoranti i postdoktorski studenti vole kada odu na američke i, u manjoj meri, britanske univerzitete. To je ono što im nedostaje čak i kada se vrate lošim starim navikama kod kuće. On zaključuje: „Kao i u mnogim drugim stvarima, univerziteti ne samo u Evropi, već i u Japanu, Južnoj Koreji i delovima sveta u razvoju, uključujući Kinu i Indiju, **treba da olabave svoje rigidne strukture i navike da bi izbegli opadanje i podržali renesansu**“ (podvukao S.O.).

U "društvu znanja" u kojem sada živimo, univerzitetsko obrazovanje i u Srbiji kao i drugde, predstavlja najbolju garanciju mladima da će naći posao u globalizovanom ambijentu u kojem su informacije i ideje, dakle znanje - ključ za uspeh.

Ključne reči: Bolonjska deklaracija, silabus, kurikulumi, Evropski sistem prenosa bodova (ESPB), kursevi

LITERATURA

Darendorf Ralf, *Evropski univerziteti - renesansa ili opadanje?*, Danas, 8-9.07.2006.

Marinković-Nedučin Radmila, Predrag Lazetić, *Evropski sistem prenosa bodova u visokom školstvu, Vodič kroz – ECTS*, (2002), AAOM, Beograd

Hadžibegović Zalkida, *Silabus nastavnog predmeta: Pripremanje i primjeri*, u *Prilozi za pedagoško-andragošku praksu na univerzitetu*, (2005), Zbornik radova, DES, Sarajevo

Turajlić Srbijanka, Babić Staša i Milutinović Zoran, (2001), Priredili: *Evropski univerzitet 2010?*, AAOM, Beograd

Turajlić Srbijanka, Andrejić Margareta, Rudić Lela, Todorović Ljiljana, (2004), *Visoko obrazovanje u Srbiji, Reforma i prednacrt zakona*, AAOM, Beograd

Vujačić Ilija, Komnenović Bojan, *Proces uvođenja Evropskog sistema prenosa bodova na Fakultetu političkih nauka u Beogradu*, u *Visoko obrazovanje u Srbiji na putu ka*

Evropi – Četiri godine kasnije, (2005), Zbornik radova, UNESCO Katedra za menadžment univerziteta – AAOM, Tajednica univerziteta Srbije, Fond za otvoreno društvo, Beograd

Syllabus Development Guide, dostupno na: <http://syllabus.unc.edu>

Zakon o visokom obrazovanju, Službeni glasnik RS, broj

Slavisa Orlovic

**Implementation of the Bologna Declaration thorough creating syllabuses
Re-designing of courses**

Summary

This paper points to the most important principles of the Bologna Declaration and the necessity for its application in the higher education in Serbia. The introduction of the European Credit Transfer System allows easier recognition and comparison of different educational programs at universities and other higher educational institutions in the European countries. Teaching staff is required to conduct a thorough harmonization – designing of new and redesigning of existing courses, adjustment to European and world experiences, market demands and students' preferences. This unavoidably means diversification both of teaching process and of knowledge determination process (grading) of students. Courses become more flexible, students' workload becomes lower and quantified, and, on an exam, arbitrariness of the professor is reduced. One of the most important tasks expecting each and every professor is to incorporate all innovations of the new system while creating new syllabuses, which contain: relevant information on the course; way of communication between students and teachers; choice of required and additional literature; teaching calendar; grading mode and teaching modes.